

Изх. № 1096/07.08.2019

СТАНОВИЩЕ

На Екологично сдружение „За Земята“ и „Грийнпийс“ – България

Относно: Проект за Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух

Чрез: www.strategy.bg и gyordanova@moew.government.bg

В предвидения срок за обществено обсъждане даваме становище по предложението за изменение и допълнение на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух („Наредбата“). Правим и предложението за изменение на Наредбата, които да подобрят правната рамка за информиране на населението относно КАВ и спазване на задълженията по показателя ФПЧ_{2,5}.

1. По § 2 от Проекта за изменение (чл. 16, ал. 3 от Наредбата)

Предложение: Да се създаде нова разпоредба 16, ал.4, както следва:

„Министърът на околната среда и водите извършва анализ на мерките, необходими за постигане на целта по ал. 3 и разходите за прилагането им. Въз основа на този анализ министърът изготвя план с необходими мерки за постигане на целта по ал. 3.“

Настоящата алинея 4 става алинея 5.

Настоящата алинея 5 става алинея 6.

Мотиви:

Проектът за изменение на Наредбата предвижда допълнение на чл. 16, ал. 3, което да осигури съответствие с буквата на Директива 2008/50/ЕО. Проектът обаче не предвижда механизъм, който да осигури спазване на целта за ограничаване на експозицията.

Целта за ограничаване на експозицията от ФПЧ_{2,5} към 2020 г. е 18 µg/m³. По данни на ИАОС, България не е постигнала националната си цел за 2015 г. (20 µg/m³) и не се очаква постигане на целта за 2020 г. (18 µg/m³).¹ Чл. 15 от Директива 2008/50/ЕО не оставя отворена врата за нарушение на целта, а задължава държавите-членки да предприемат всички необходими мерки за постигането ѝ, от които не произтичат прекомерни разходи. Чл. 15 от Директива 2008/50/ЕО вменява на държавите-членки задължение за оценка на (i) необходимите мерки за постигане на целта за ограничаване на експозицията, (ii) разходите за постигане на тези мерки и (iii) оценка на прекомерността на разходите.

Замърсяването с ФПЧ_{2,5} има значително негативно въздействие върху човешкото здраве. Излагането дори на минимални количества ФПЧ_{2,5} има негативно влияние върху здравето и работоспособността на населението. Световната здравна организация препоръчва средногодишна норма от едва 10 µg/m³. За справка годишните стойности на ФПЧ_{2,5} в България надвишават повече от два пъти тази норма.

¹ <http://eea.government.bg/bg/soer/2017/air/kachestvo-na-atmosfemiya-vazduh>

Предвид гореизложеното, предложената алинея 4 на чл. 16 от Наредбата ще създаде механизъм за постигане на целта за експозиция на населението по показател ФПЧ_{2,5}.

2. Предложение за изменение на т. I и т. III от Приложение № 16

Предложение: Да се добави ново изречение в разпоредбата на т. I от Приложение № 16, както следва: „За ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2,5} се предоставят и средночасовите стойности.“

С оглед на предложените промени т. I от Приложение № 16 ще придобие следната редакция:

„Данните за концентрациите на замърсителите в атмосферния въздух се представят като средни стойности в зависимост от установения период на осредняване за тях. За ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2,5} се предоставят и средночасовите стойности.“

Предлагаме следната редакция на т. III от Приложение № 16:

„Информацията за концентрациите в атмосферния въздух на серен диоксид, азотен диоксид, ФПЧ (всички размери), озон и въглероден оксид се актуализира на всеки час и се публикува в реално време в машинно четим форма. Информацията за концентрациите в атмосферния въздух на олово и бензен, предоставена като средна стойност за последните 12 месеца, се актуализира веднъж на 3 месеца или всеки месец, когато е възможно.“

Мотиви:

Своевременното предоставяне на информация за качеството на атмосферния въздух е основно средство за ограничаване на негативното въздействие на замърсяването върху населението, особено за уязвими групи. Поради тази причина ЗЧАВ и Наредбата предвиждат задължение за предоставяне на детайлна информация в случай на превишаване на алармените прагове.

Сегашната редакция на т. I и т. III от Приложение № 16 преповтаря буквално т. I и т. III от Приложение № 16 от Директива 2008/50/ЕО без да се вземат предвид спецификите на ситуацията в България. С оглед историческото наднормено замърсяване с ФПЧ на територията на цялата страна и риска от финансови санкции след решението на СЕС от 5 април 2017 г., считаме, че предложените допълнения на Приложения 16 са ефективен и лесно достъпен способ за защита здравето на населението.

Към момента практиката е данни за серен диоксид, азотен диоксид, ФПЧ (всички размери), озон и въглероден оксид да се публикуват с 24-часово закъснение на страницата на Изпълнителната агенция по околна среда, ежедневен бюлетин за качеството на атмосферния въздух в страната. Замърсяването на атмосферния въздух е динамично явление, което се влияе от различни природни и технически фактори. Забавеното публикуване на данни за КАВ обезсмисля ползата от информирани на населението, тъй като го лишава от възможността да предприеме превантивни мерки. Навременното уведомяване би дало възможност на гражданите да избягват зони с увеличено замърсяване, а това има важно значение за уязвими групи като деца и граждани с хронични заболявания. Има добра практика в някои общини като Бургас и София, които публикуват част от данните в почти реално време.

Публикуването на данни в реално време няма да създаде допълнителна финансова или административна тежест за компетентните органи. АИС генерират и изпращат данни за нивата на серен диоксид, азотен диоксид, ФПЧ (всички размери), озон и въглероден оксид на всеки час. Тази информация е налична и въвеждането на предложените промени ще задължи компетентните органи единствено да я публикуват.

Към момента обществено достъпната информация е в технически формат, труден за разбиране от гражданите и за автоматизирана обработка. Поради това е важно да се стимулира представянето на информацията в общоразбираем вид. Въвеждането на нормативно задължение информацията да се предоставя в машинночетима форма ще стимулира множество положителни процеси, които зависят от наличието на информация в подходящ формат.

- Създаване на нови продукти и услуги от частния сектор за информиране на гражданите. Съществуват много приложенията за разписанието на обществения транспорт. Подобни приложения за чистотата на атмосферния въздух биха могли да се създадат, ако данните са налични.
- Провеждане на независими изследвания, проучвания и оценки на въздействието на политиките от изследователи, университети, НПО и други граждански организации.
- Извеждане и проследяване на тенденции, подпомагане на градското планиране и цялостно повишаване на производителността и резултатността на услугите в обществения сектор.

С оглед на гореизложеното, считаме, че предложените поправки са от ключово значение за спазване на правото на ЕС, предотвратяване на санкции за нарушаване задълженията на Република България и, не на последно място, обезпечаване на здравословна среда за българските граждани.

3. Изготвяне и публикуване на годишен отчет за работата на пунктовете за мониторинг и съответствието им с нормативните изисквания

Предложение: Създават се ал. 2 и ал. 3 на чл. 47:

„(2) ИАОС изготвя годишен отчет за работата на пунктовете за мониторинг на територията на страната и на съответствието им с изискванията на тази наредба.

(3) До 31 март ИАОС публикува отчета по ал. 2 за предходната календарна година.“

Мотиви:

Спазването на нормативните изисквания спрямо пунктовете за мониторинг е ключово за точната оценка на КАВ и последващите действия към намаляване на замърсяването.

Към момента процесите по определяне на броя, местоположението и замърсителите, които пунктовете за мониторинг следят, са непрозрачни. Няма публична информация отговаря ли българската система за мониторинг на КАВ на европейските и национални изисквания, както и дали системата предоставя изискуемия минимален брой валидни измервания за изчисляване на концентрациите и съпоставянето им с нормите. В няколко програми за качество на въздуха, които сме разглеждали ясно се описва проблема с липсващи данни от пунктовете за измерване, липси които понякога траят с месеци В София през 2018г. в станция Хиподрума наличните данни за ФПЧ2,5 не покриват законовия минимум за определяне дали е спазена средногодишната норма. В допълнение освен липсата на валидни измервания, като проблемни се споменават липсата или малкия брой пунктове в определени населени места, а понякога и разположението на станциите.

Изготвянето на отчет на работата на пунктовете на мониторинг и съответствието им с нормативните изисквания на годишна база ще осигури прозрачност по въпроси като:

- работили ли са пунктовете за мониторинг на територията на страната през цялата календарна година;
- през какви периоди не са работили и какви са причините за това;

- взети ли са други мерки за измерване на замърсяването в даден район или агломерация през времето, през което даден пункт не работи;
- отговарят ли пунктовете за мониторинг (местонахождение; замърсителите, които следят и технически характеристики) на нормативните изисквания през дадената календарна година.
- какви са били основанията за преместване, закриване или разкриване на пунктове за мониторинг.

Събирането на тази информация е основа за оценка на състоянието на системата за мониторинг и КАВ, и съответствието ѝ с изискванията, както и за анализ какви мерки са необходими, за подобряването ѝ.

4. Публикуване на индекс за КАВ

Предложение: ИАОС следва да разработи методология за изчисляване и представяне на индекс за качеството на атмосферния въздух по подобие на индекса, публикуван на страницата на Европейската агенция за околна среда. ИАОС би могла дори да го внедри в системата си за информиране на населението за качеството на атмосферния въздух и той да дава информация в реално време за КАВ.

Формата за информиране на обществеността за КАВ, предвидена в Наредбата, изисква запознаване с нормите за КАВ и други технически параметри. Това затруднява обществеността да си състави мнение за качеството на атмосферния въздух. Поради тази причина все по-разпространена е практиката да се разработват и публикуват индекси на КАВ, които да показват в реално време дали с оглед концентрациите на отделните замърсители качеството на въздуха е „добро“, „задоволително“ или „лошо“. Индексът на Европейската агенция по околна среда е много добър пример.² Индексът работи с данни постъпващи почти в реално време и дава информация за текущото замърсяване, а не за предходния ден, както е практиката на много места в България. Индексът е на база единна методология и може да се изчислява за всяка една агломерация в България, в която са разположени автоматични измервателни станции. Създаването на индекс за КАВ ще направи значително по-достъпна информацията за КАВ в съответното населено място и ще подобри достъпа на големи групи от населението до нея.

Надяваме се, че нашите предложения ще бъдат разгледани и отразени във финалния вариант на наредбата. Оставаме на разположение за обратна връзка, коментари и допълнително съдействие.

С уважение,

Ивайло Хлебаров
ЕС „За Земята“
E-mail: i.hlebarov@zazemiata.org

Деница Петрова
„Грийнпийс“-България

Адрес за кореспонденция: ул. Кръстьо Сарафов № 24, ет. 1. София 1164

² <http://airindex.eea.europa.eu/>